

ՊԱՅՄԱՆՔ

Տարեկան գինն է. Պոլսոյ համար 3 ՄԷՏ.
» Գաւառացի 2 10 ՄԷՏ.
Վեցամսեայ կ. Պոլսոյ 2 4 ՄԷՏ.
» Գաւառացի 2 5 ՄԷՏ.
Իւրաքանչիւր թերթի գինն 60 փոյ.
Խանութեան տողը մէկ անգամի հա-
մար 3 զուրուշ, երկու անգամի հա-
մար 2 զուրուշ, աւելի անգամներու
համար զատ սահարկութիւն կրկնայ:

Լ Ր Ա Գ Ի Ր

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 21 ՄԱՐՏ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Փարիզ 30 մարտ:

Ժիրոնտ և Հոմ—Մարն գաւառացի
մէջ երեսփոխանական ընտրութիւնները
կատարուելով Պ. Ռուտիէ և Պ. Տանէլ
հանրապետական քուէից առաւելու-
թեամբ երեսփոխան ընտրուեցան:

Արտաքին գործոց նախարարը Ալ-
եքսի Գաղղիական հիւպատոսին լուր ա-
ռաւ թէ Պ. Ռուշֆոր և ուրիշ հինգ հա-
սարականք Նոր—Քալէտոնիայէն վախճե-
լով Աւսթրալիոյ Նիւ—Սութ—Վալս քա-
ղաքը հասեր են:

Մատրիա 30 մարտ:

Կառավարութեան դօրքերը Պիլզնոսի
քով գրաւած գիրքերն են կըզանին Գար-
լուեանց հետ եղած վերջին կռիւներուն
մէջ լուսն, Թօրթիէ և Րիվիւս դօրավար-
վարները ծանրապէս վիրաւորեցան:

Թէթիք 30 մարտ:

Հասարակութեան զուրկ Պ. Պուլ-
կարիս հրաժարական տալով Պ. Տէլեօր-
կիի յանձնուեցաւ նոր նախարարութիւն
կազմելու բայց չյաջողուի Պ. Պուլկարիս
նորէն իր պաշտօնին վրայ հաստատուե-
ցաւ:

Մատրիա 31 մարտ:

Փաղաքին մէջ ցնծութիւնը մեծ է Գար-
լուեանց դէմ տարուած նոր յաղթու-
թեանց պատճառաւ:

Լոնտրա 31 մարտ:

Լորտերուն և հասարակաց խորհրդա-
րանները շնորհակալեաց քուէ տուին Ալ-
եքսի վոսթ, դօրապետին, Ալանթալայի դէմ
պատերազմը ճարտարութեամբ յառաջ
տարած ըլլալուն համար:

Պալմա 31 մարտ:

Սպանիայէն եկած լուրերը կը հա-
տատեն թէ Պիլզնոս քաղաքը պաշարող
Քարլսստադ աստիճի դիմադրութիւն կը-
նեն կառավարութեան դօրաց:

Վիլնիւս 31 մարտ:

Ալ ծանուցուի թէ Րուսիոյ երկա-
թուղեաց ասթիճի կարօնները պիտի վը-
ճարուին:

Պէրլին 31 մարտ:

Պիւմարը իշխանին հիւանդութիւնը
կը ծանրանայ:

Բօլոնիայի արքեպիսկոպոսը բանտար-
կեցաւ:

Լոնտրա 31 մարտ:

Պոմ Բոնա. 40 11/16
Փոխ 1865 58
» 1869 51 3/4
» 1871 57 1/2
» 1872 63 1/2
Անգլ Բոնա. 92 3/16

Լիվերքուլ 28 մարտ:

Բանգալ Միլիոն—Օրէն 8 3/4
Գարիտ 10000 հակ:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պէլլրաւէն հեռագրով լուր եկաւ
թէ Սերվիոյ Միլան իշխանն ապրիլ
ամսոյ մէջ կ. Պոլսոյ պիտի գայ:

Կը լսենք թէ երեքշաբթի օրը
Բ. Դոնէն հրաման դադար է հասուն-
եան կուսակցութեան, որ Ղալաթիոյ
Փրիկէ եկեղեցին և ուրիշ հասարա-
կային սեպհականութիւնները կա-
թոլիկ Հայոց Պատրիարքին յանձնեն,
բայց անոնք Փրիկէ եկեղեցւոյն դռ-
ները դօղելով ներսը փակուելու եւ
չեն ուզեր յանձնել երէկ նորէն հը-
րաման դադար է, բայց դարձեալ
ընդդիմացել են, և լրացուած նայե-
լով, այս առթիւ կը իւր ալ ծագել է
Հասունեանց և Հակահասունեանց
մէջ, և քանի մ'անձինք ձերբակալ
եղեր են:

Օրագիր իր 1184 թիւ թերթին
մէջ հրատարակած իւր մ'անտեղու-
թեանց հետ ըսած էր նաեւ թէ «Հայ
կաթոլիկ հասարակութեան սեպ-
հականութեանց խնդիրը Հակահասուն-
եաններուն Լուսաւորչական Հայոց
հետ միացնելու նպատակի մը հետ
կապակցութիւն ունի, և այլն»:

Բուռն է Թ'Օրիան լրագիրը, որ
Հասունեանց դատին պաշտպան է,
Ջօլիլեան հարցուկին խեղապատա-
կէն եղած այս յայտնութիւնն ի-
րեն փաստ բռնելով, անցեալ ուր-
բաթ և շաբաթ առուր թիւերուն
մէջ Բ. Դրան յանձնաժողովին և ա-
նոր նախագահին դէմ ընդդառա-
կան յօդուածներ հրատարակեց, և
այս պատճառաւ եռամսեայ դադար-
ման պատիժ ստացաւ Բ. Դոնէն:

Կը ցաւինք Բուռնի Տ'Օրիանի կը-
րած այս խտուրտեան վրայ, մանա-
ւանդ անոր համար որ Օրագրոյ պէս
ստախոս թերթի մը զաւանցանացը
կարեւորութիւն տալուն դառն պը-
տուղն է:

Իշխանի խնդրուող լրագիրը տէ-
րութեան բոլոր գաւառացի մէջ յուշ-
1873 մինչև փետրուարի վերջը ցուր-
տէն մեռնողներուն թիւը 287 հոգի
կը հաշուէ:

Բ. Դոնէն ծխախոտի արոց վրայ
հրատարակուած նոր կանոնադրու-
թիւնը շրջաբերականաւ մ'օտար տէ-
րութեանց դեպքաններուն հաղոր-
դեց՝ ծանուցանելով թէ ներկայ մարտ
1/13էն ի վեր դարձադրութեան ըս-
կըսած է:

Երէկ Րուսիոյ երկաթուղեաց
բաժիններուն 25երորդ վիճակահա-
նութիւնը կատարուելով, հաւանա-
թիւները պարզ և շահեցան:

Թիւ	Ֆրանք	Թիւ	Ֆրանք
743558	600000	60093	4000
26861	60000	566658	»
4131889	20000	18482	»
4445251	»	866005	»
1054744	6000	399850	»
327164	»	934663	»
95954	»	290452	»
95952	»	4049117	»
4094078	»	1131887	»
742880	»	200512	»
95955	3000	727684	»
727684	»	1359295	»
4885363	»	1303359	»
48706	»	26863	»
4885314	»	1884725	»
629767	»	1359292	»
4884723	»	452079	»
743557	»	102489	»
821804	»	60091	»
4303360	»	934666	»
48485	»	4510457	»
4900088	»	1893420	»
742877	1000	448079	»
60094	»	327465	»
4199209	»	1721479	»

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
ԷՍԷՍՏԵ ՈՒՍՈՂՄՈՒՆԵ

20 մարտ	Հորեքշաբթի իրիկուն	45.25
21 »	Հինգշաբթի առաւօտ	45.36
	Բացուեցաւ	45.24
	Կէս օր	
Սօսիթէ ժէնէրալի բաժինք	Անգլ. իր. 6,	
« Փոխանակութեան »	»	3.30
Կ. Պոլսոյ Պանքային »	»	4.20
Քրէտի ժէնէրալ »	»	7.30
Քրէտի Օսթրո—թիւրք »	»	2
Երկաթուղեաց հիւս »	Ֆր. 107 1/2	
»	» 72 1/2	
Փոխ. 1863	» 303	
» 1865	» 304	
» 1869	» 268	
» 1872	» 66	
Փոխ. 1873	» 266	
Թրամուէյ »	» 6.40	

ԸՆԹԱՏՔ ԴՐԱՄՈՑ
20 ՄԱՐՏ

Անգլ. Իր. 100	Գրաւոր »	144.5
Կառու. 100 օսկի »	»	87.35
Եւրոպայի Բոնա »	»	90
Գ. Բըմից »	»	51.20
Գինչ Գրանք »	»	—
Հինգրոց »	»	404.10
Պրիմ »	»	123

ԱԶԳԱՅԻՆ

Երեսփոխանական Ընդհ. Ժողովը
վաղը պիտի գումարի Ղալաթիոյ ե-
կեղեցին ընդ նախագահութեամբ
Ամեն Տ. Ներսէս արքայանի:

Ահաւանիկ առ երեսփոխանս ուղ-
եալ հրաւիրագրին պատճենը:

ՀՐԱՄԻՐ ԱՌԱՋԻՆ ԵՐԵՍՓՈՒՅԱՆՍ

Մեծապատիւ Երեսփոխան Էֆէնդ
Հեռեւեալ խնդրոց կարգին մէջ
յիշուած խնդիրներն Աղէպին վար-

ՊԱՅՄԱՆՔ

Դուրս գացած լրագրաց մասն ու-
ժանքը խմբագրութեան վրայ, և
Լրագրոց վերաբերեալ նամակ
կամ որ եւ իցէ գրութիւն խմբագր-
—Տնօրէնին պիտի ուղղուի, և Պո-
լիս, Չինիլի Խան, Մատիսի գրասեն-
եակը:
Համարը ծախքը չվճարուած եւս
ծախ չընդունուի:

Հուլիսեան կողմանէ ստիպողական դատ-
ւելով, նախ սոյն խնդրոց, և ապա՝
եթէ հարկ տեսնուի՝ ուրիշ կարեւո-
րագոյն խնդրոց կարգադրութեան
համար Ընդհ. Ժողովոյ նիստերը վե-
րստին բանալ արժան դատուած և
այս մասին պէտք եղած հրամանը Բ.
Դոնէն առնուած ըլլալով, որոշուե-
ցաւ հրաւիրել Աղէ. Երեսփոխանե-
րը յ'Ընդհանուր Ժողով յաւաքիկայ
ուրբաթ օր մարտ 22:

Հետեւացէն կը հրաւիրեմ զՁեզ,
Երեսփոխան Էֆէնդ, որ բարեհաճիք
Ձեր Երեսփոխանական պարտաւորու-
թիւնը կատարել՝ որոշեալ օրը ներ-
կայանալով Ընդհանուր Ժողովին, որ
պիտի գումարի Ղալաթիոյ եկեղե-
ցին, և Առեանը ժամը 6ին բացուե-
լով 10ին պիտի դօղուի:

ԿԱՐԳ ԽՆԴՐՈՑ

1. Պատրիարքական ընտրութեան
խնդիր:
2. Աղէ. Սահմանադրութեան
փոփոխելի տրամադրութիւնը:
3. Կրօն և Գաղ. Ժողովոյ պակ-
սած անդամաց ընտրութիւն:
4. Աղթամարայ Կաթողիկոսական
խնդիր:

Մշամ աղօթարար

Պատր. Տեղապահ

ՆԵՐՍԷՍ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

Ինչպէս որ ծանուցած էինք, ե-
կեղեցական Համագումար Ժողովն
երեքշաբթի օրը գումարուելով կը-
րօնական մասին անընդունելի չեղող*
15 եպիսկոպոսաց ցանկ մը պատրաս-
տեց, առաջին դնելով զԱմեն Ներսէս
արքայանի:

Երէկ ալ Գաղաքական Ժողովը
նոյն ցանկին մէջէն հինգ ընտրելի
որոշեց, որք են՝

Ներսէս Արքեպիսկոպոս Տեղապահ
Յարութիւն » Կարնոյ
Մեսրոպ » Եփեսոսի
Արիմանկէս » Գաղաթիոյ
Խորէն Եպիսկոպոս Արմաշու:

Համագումար Ժողովոյ ցանկէն
դուրս մնացածներն են՝ Իբրեւ կրօ-
նական մասին անընդունելի:

Երեսփոխան Սրբազան
Բարթողիմէոս Եպիսկոպոս Պրուսայի
Սիմէոն » Երուսաղէմայ
Յակոբ » »
Կարապետ » »
Մկրտիչ » Տիգրանեան
Կարապետ » Սեբաստիոյ
Երեմիա » »

* Եկեղեցական Համագումար Ժո-
ղովն ընտրելեաց ցանկ մը կը պատրաս-
տէ՝ դադարելու քուէարկութեամբ, այսինքն
«Իւրաքանչիւր անդամ թղթոյ մը վրայ կը
«դրէ» աչք անկէպիսկոպոս անանկերը՝ զորս կը ծա-
խան մասին անընտրելի չմտնելը»: Սահմ. յօդ. 2:

Թերեւս ուրիշներ ալ կան որոս չենք յիշեր :

Այսպէս ահա Եկեղեցական Հա- մադուռն ժողովը կրօնական մասին անընդունելի համարած եպիսկոպոս- ները կ'անջնջէ Ազգին կրօնայ վարչ- լութեան վերջին շաբաթը և ուրիշ անըն- դունելի եպիսկոպոսները հովուական պաշտօնէ հեռացնել * և մէկ մէկ վանք զրկել, որպէս զի ապաշխարեն, և իրենց կրօնական պաշտօնութիւն- ներն ուղղելով ինքզինքնին կրօնա- պէս ընդունելի ըլլալու վիճակի մէջ դնեն :

Ահապէս ինչ անտեղութիւն մ'ալ, որ կրնայ զանազան շփոթու- թեանց և միջեւ իսկ խռովութեանց առիթ ըլլալ ազգին մէջ :

Այս ալ անշուշտ զալածից խմբա- կին մեքենայութեանց մէկ արդիւն- քն է, որուն գործիք եղած են միա- մտաբար Համադուռն ժողովը Ս. Հարք առաջն հետեւանքը նշմարե- լու :

Այս կէտն ալ Օսմանադութեան վերադննելի արամադութիւններէն մին է :

Ըստ մեր կարծեաց, պատրիար- քական ընտրելուց ցանկ պատրաս- տելու գործն եթէ խառն ժողովոյ յանձնուած ըլլար, այս անտեղու- թիւնը չէր պատահէր. անտեղութիւն մը, որ Սահմանադրութեան վերա- քընտրութեամբ միայն կրնայ ուղղուիլ :

ՕՐՈՒՄՆ ԽՆՆԻՐՆԵՐ

Ը.

Ժամանակ մը ըմբռնարարիկներ կային հրապարակները, ճարտար լա- բախազացներ ու ձեռնածուներ, որք հասարակութիւնը կ'ընդունէին, կը հիացնէին, և ասանցով անոնց ժա- մանակն ու ստակը միանգամայն կը վատնուէր : Հիմա ալ գրամարտիկներ կան հրապարակի վրայ, և կեղծաւո- ռութիւն ու ստախոսութիւն կը ներ- կայացնեն ի խաղ, հասարակութիւնն ալ ստակ կուտայ անոնց և միանգա- մայն ժամանակ կը վատնէ : Այս մի- այն չէ : Այլ զգալի և անդալի կեր- պիւն ախլ մ'ալ կը թողուն ընթերցողաց մտքին վրայ. և անոնցմէ շա- տերը՝ որք միամիտ են, կը լան կեղ- ծաւոր և ստախոս, կամ սիրող կեղծ ու սուտ խօսքերու և խօսողներու : Այս, ժողովուրդը գիտնալով որ իր գէնած ու կարգացածը սուտ է, բայց և այնպէս կը գնէ և կ'ընթերցուի :

Գծադրութեամբ, Օրագիր ասիւնց քաջաբերութիւն սուտեր հնարեալ, հը- րատարակելու և կնիքներու արհես- տին մէջ մեծ յառաջդիմութիւն ըլլաւ :

Պատրիարքական տեղապահ Ներ- սէս Սրբազանին ձգել երթալէն ետ- քը, երբեք մարդու մը մտքէն չան- ցած խնդիր մը, միւս կողմ խնդիր մը երեւան հանց և բացարձակապէս ըսաւ թէ, «Ներսէս Սրբազան Էջմի- ածինն ու կաթողիկոսը պիտի ուրա- նայ, Հոսիստանեաններն ու Տաճ- կաստանի Հայերը պիտի միացնէ, և ինքը պիտի ըլլայ գլուխ միւս կողմն, կաթողիկոս Սայ» :

Միտքս կուգայ Գործք Առաքե- լոցին այն գլուխը, ուր խումբ մը Հը- րէպը՝ հանդերձ սուտ վիճակով ամբաստանութիւններ կ'ընէին Ս. Էջ- տեղապահին վրայ, «Խոսքիցդ անտե- լով զժողովուրդն և զերիցունս եւ զգլխին» :

«Այս ալ ոչ գաղափար խօսելու» :

* Արեւմտեան մասին անընդունելի եպիսկոպոս մ'ընդգայն կրնայ եկեղեցւոյ հովուութիւն ընել և եկեղեցական պաշ- տօն վարել :

«Ընտ հայհայութեան զտեղապիս ար- քայ և զորինայն, կընէին : Լուսք քի գմանէ զի առէր, թէ՛ Յիսուս Նա- ղովրդիցի՝ նա քակեցէ զտեղապիս զայս «և վախճալէ զօրէնս, զոր եւս մեզ «Մովսէս» :

Ընթերցողները կը յիշեն անշուշտ թէ Օրագիր ասիւնն անգամ չէ որ «զտեղապիս օրոյ»՝ այն է Էջմիածնի, և «զօրինայն»՝ այն է Սահմանադրու- թեան նախանձախնդիր հանդիսանա- լով հրապարակի մէջ կը գտնուէր իրիմ- եանի օրով ալ գարձեալ Օրագրի ձայնն էր որ կողադակէր, և Էջմիածնէն ալ արձագանք կընդունէր, թէ Սը- սոյ խնդիրը միանալու չէ : Յանուն Ս. Էջմիածնի իրաւասութեան «զժա- ղովուրդն զերիցունս և զգլխին» կը խռովեցնէր. յանուն Ս. Երուսաղէմի հեռագրոցի՝ նոյն աղաղակը կը հա- նէր, և որովհետեւ դիտէր թէ հա- յոյ ազգը կրօնական սուրբ տեղեաց համար հոգի կուտայ, և առանց յը- սած բանը ընկերու մէկէն կը հա- ւատայ, բաւական յաջողեցաւ Յա- ջոցեցաւ այնքան, որ ինչու վերջ կա- թողիկոսն ալ կարեւորութիւն ընծա- յեց այս ոտի հոգի ձայնին, այս չին- ծու սուտին, և քաջաբերց զՕրա- գիրն ու զանի գրող խումբը : Այս կէց հետեւեցաւ որ այսօր ալ Ներսէս սրբազանի համար վերջին շաբաթը պատրաստութիւնը հնարեց, որ- պէս զի ցայց մայ Ս. Էջմիածնի հայ- րապետին թէ՛ — «մե՛ծ վատնու- կայ Ս. Աթոռին առջեւ, թէ ես Օրագիր պաշտպան կանգնեմ եւ գաւառիկ- ներուն գէն, օգնութիւն հասուցե- լին» . . . : Ի հարկէ այս աղաղակն անբերի չմար վեհ. կաթողիկոսն : Եթէ Ն. սրբազանութիւնը, եթէ հա- յոյ երիցունք և ժողովուրդը, մի- չե հիմա տեսնուած փորձերով չը ձանձնան Հասկացան Օրագրոյ այս խա- բեղափայլ ձեւերն ու հնարքները, շատ ցաւալի է :

Սուրբ Էջմիածնի իրաւասութեան գէն՝ գաւառիկութիւններն ինչ են. ընտրներն ո՞րք են. ո՞վ է ուրաջողը- ո՞վ է միացողը. ո՞րք է իրաւութիւնը. ո՞րք են ապացոյցները : Սոյ մէջ վա- ղուցի ի վեր կաթողիկոսն մի կար, այ- սօր ալ կայ. «նոր բան մ'է այս բայց Սոյ այժմեան կաթողիկոսը Էջմիած- նայ ուխտեալ եպիսկոպոս մ'է եղեր : Կոյ ի հաւատա տարբերութիւն մ' Էջմիածնայ, և Սոյ մէջ մէկուն Մաշ- տոցը զատ, միւսինը զատ է : Մեր ե- պիսկոպոսաց երգումը Ս. Էջմիածնայ քարին ու փայտին հաւատարիմ մը- նալու համար է, թէ անոր ուղղու- թեալ գաւառիկութեանն ու վարդա- պետութեանը : Մեք քիչ մը յառաջ երթալով կընենք համարձակ թէ՛ մեր ամեն մէկ եկեղեցին մէկ մէկ Էջ- միածնի է, ամենն ալ մի և նոյն գա- ւառիկութեան, մի և նոյն վարդապե- տութեան վիճի ունենալով զՔրիս- տոս, և չենք մարդաբէից և Ա- ռաքից ուրբ գիւրքերը, հանդերձ սրբազան հայրապետաց հետն ողու- թեամբ և շարունակութեամբ : Փա- վաքելի էր որ ամենքս ալ գիտնա- յինք թէ Քրիստոսի եկեղեցին՝ ինչ- պէս որ ինքն Տէրն մեր կը հաստա- թիւն» չմտած է, և իւրաքանչիւ պէս ստի ի նիւթ տաճարին ապաստանե- լով՝ առաճար Տէրնն, տաճար Տէրն- ըն» չկանչէինք. ուր՝ տաճար նախ մեր հոգւոյ տաճարին մէջ բնակելու չիգար և չհանգչի Սատուած : Այն երգումն եթէ Օրագրի հասկացու- ցածին պէս հասկնանք, կըլլայ երգ- նուլ ի պատարագն և յոսկին. իսկ եթէ մեր եպիսկոպոսները կերպնուն ի տաճարն և ի բնակէն նորոս, այդ

միւսնայն տաճարի մէջ բնակողը՝ նոյն- պէս և ի տաճարն Սոյ և Պոսոյ բը- նակեալ է : Եւ եթէ ասկից քիչ մ'ալ յառաջ երթանք, երբ հարկը բերէ, «Միւսնայն մարդ յանձն իւր եկեղեցի, նոյն ինքն քահանայ, մարմինը իւ- րաքանչիւր սուրբ սեղան, և ոգիք ճնոցունց պատարագ ընդունելի են» : Եւ ի վերջն յայտնի և ոչ յերուսաղէմ «երկրապաշտնիցն Հօր, այլ ճշմարիտ «երկրապաշտնիցն երկրապաշտնիցն» չօր հոգեւոր և ճշմարտութեամբ» :

Ամեն մարդ աչօք բացօք կը նա- յի, կը փնտռէ, ո՞չ գաւառիկութիւն կը տեսնէ, ո՞չ վատնու, ո՞չ կորուստ, ո՞չ ուրաջութիւն, ո՞չ գրգռում, վատն զի չկայ :

Երուսաղէմ՝ իրիմեան Սրբազանի հեռագրով յովս մ'անդամ կորուսած չէ : Տաճկաստանի մէջ ոչ մէկ Հայ միա- քէն անցուցած չէ Ս. Էջմիածնէն դառ- ուիլ, կամ Մոյր Սթոնն ու անոր գա- հակալը զօհել և ինչու : Եթէ Պատրի- արք մը, որ յանհնարեցն է, մտաբե- րէ այդպիսի բան մ'ընէր ոչ ոք անոր ձայնին կը հետեւի : Աւելին բռնմ, Հակահաստնեանք ալ կը մեռնին և Հայոց հետ միութիւն չեն կազմեր : Ասանք գեւ. Պապը չեն ուրացած. խնդիրը Հակահայեցած գեւ. Ասոնք կընեն թէ բո՛ւն կաթողիկոսն ու Պապը- կանն իրենք են : Իսկ Հաստնեանք կը պնդեն թէ՛ իրենք են. ըսել է որ Հակահաստնեանց Հիսուսն ու նկըր- տումը կաթողիկոսութիւնն իրենց սե- վականել է, և այս ալ ո՞րչափ հե- առ կը պահէ զանանք Հայոց Եկե- ղեցոյն հետ միանալէ, ինքնին յայտ- նի է :

Ի.

Մարդիկ կան, որք ուղեւոր որ այն ինչ անձը կամ այն ինչ իրը փոսնդի կամ անկան հանդիպի, բարեկամու- թեան կերպարանքով կանխա խնայ կուտան, տար անոր քով կը համա- ւեն, նոյն իսկ իրն ու անձը կը դա- ւաճանեն, չիթութեամբ և խըռ- փութեամբ հրապարակը կը լեցնեն, վերջէն ալ մարդաբէի մը պաշտօն կա- տարածի պէս վարձք ու պատիւ կը պահանջեն, իրենց ուղած քնտան ի գլուխ կը հանեն, և քնտանիք անու- նը ուրիշի մը վրայ՝ նոյն իսկ քնտանիքն վրայ կը ձգեն : Չարամտութեան ծայ- րագոյնն է այս, և վայ ենթակային, եթէ ասկալն միամիտ կը գտնուի :

Հիմա, ընթերցող, Օրագիր ու- ղեւոր որ իրիմեան սրբազան հըրա- ժաբէր պատրիարքութեան, ամեն միջոցներու գլխից իր համախոհաց հետ. բայց կը յիշէք, երբ հրաժա- րեցաւ անկալ, Օրագիր թէպէտ միջեւ ցայսօր շարունակ իր թշնա- մական նեւերն անոր վրայ կը թա- փէ, խօսք մ'ալ ըսած ունի, այն է թէ, «Իրիմեանք պէտք չէր հրաժա- րէր, այլ իր գաւառատանը տեսնուե- լով, եթէ պարտաւոր ալ ըլլար, իւ- րեւ տառալին անդամ՝ յազգութիւն հրաւերէր զինքը Ընդհ. ժողովուրդ» :

Այսպէս ալ Օրագիր ուղեւոր որ Ներսէս սրբազան ձգէ երթայ պատ- րիարքարանէն և ալ չդառնայ, խօ- սեցաւ ինչ որ հարկն էր. և երբոր այնպէս եղաւ, սկսաւ դրել թէ՛ «Մա- սիս կըսէ որ Ներսէս սրբազան Օրագրի և Մամուլի յօդաւանդներն պատճա- ւաւ հրաժարեցէ : Կերտն սրա- ղան կամ աղայ է, և կամ աղաղա- րան աղաղալութեան թշնամի» և թէ՛ «Տեղապահ սրբազանը վերադննու- թեան խնդիրն երաձգել տալով Պատ- րիարքական ընտրութիւնը անկէ տա- ղ կատարել տալու համար հըրա- ժարեցաւ», և յառաջ տանելով խօս- քը՝ զՄասիս գործիքն զՆերսէս սրբ-

բազան գլուխ կամ հեղինակ կը հը- րատարակէ Հայոց և Հակահաստնե- անց միութեան, և ուրացու- թիւն կը հրատարակէ Տաճկաստանի հայոց ընդդէմ Էջմիածնի, և ու- րացութիւն հակահաստնեանց ընդդ- դէմ վատիկանի . . . :

Այս բոլը է թէ Օրագիր կուղէ որ այսպէս ըլլան իրերը :

Այդ թերթն երբեմն Էջմիածնի ստախոսի գէնէր. կը յիշեն ընթեր- ցողք. գէնէր՝ բայց կուղէր բա- րեկամ ըլլալ. իսկ այսօր բարեկամ է, որպէս զի օր մը գէնմ ըլլայ : Խը- րիմեան սրբազանին առաջին շատա- գոյն էր, որպէս զի այսօր առաջին հակահայրդն ըլլայ : Ներսէս սրբա- ղանին տեղապահ ընտրուած օրը գա- վառան իսկ այսօր չարաչար զրպարտիչ. Մահմ. ոգւոյն ջերմ փոստաբան, այ- սօր անոր ոգին տառերու և բառե- րու խմբութեանց մէջ խեղդելու և սպաննելու շահատակ : Կուղէս հաս- կընալ Օրագրի խօսքերն ու նպատա- կը : Սնիկայ այսօր երեւոյթանալու- թեան շատագոյն է, ըսել է որ ե- րեսփոխանութեան ջնջումը կուղէ : Սնիկայ երբ գաւառիկի և դաւաղի խնդիրը կ'եկէր, և կը պօռար թէ՛ «ա- պահալութեան չկայ ազատ նստելու, ազատ խօսելու, ազատ վիճելու, ը- սել կուղէր թէ խորտակելու է այս ազատութիւնը : Երբ կը կանգնուէր թէ ստախոսութեան յանձնուին ընդ- հանուր ժողովոյ գուռը բաղնայնե- րը, կը հաշուէր որ ասով աւելի պի- տի գրգռուէր հասարակութիւնը և զերեւոյթանալութիւնը ցրուէր : Երբ Մահմ. տառը Ս. Սնիկայի օրինաց տախտակներու չափ, կամ իրենց բա- ւերով Ս. Աւետարանի փրկարար օ- րինաց չափ սուրբ և անփոփոխելի են կըսէր, միտքն ան էր՝ որ այդ- ազգային օրինագրքին տառերն ալ ուղեւոր հետ ջնջուէին, որպէս զի իր տաննած, պաշտօնը կատարեալ ը- նէր : Տեսէք ուրիշ մ'ալ : Երբ Սըր- բազան Պատրիարքն և աշակոյթեան ըստածները Մահմ. վերադննութիւ- նը կուղէին, Օրագիր՝ «տարակա- րանքով չկայ փոփոխելու կըսէր. բայց երբ անանք այժմ վերադննութեան խօսքը թողին, Օրագիր վերաքնե- նութիւն կը գուցէ և Ընդհ. ժողովոյ մէջ առաջին խնդիրն ընել կառաջար- կէ : Եւ ո՞վ գիտէ թէ երբ Ընդհ. ժողովն մէջ չարաբարութեան խնդրոյն առաջ անցնելը չկրնայ հըր- քել չափի ինչ և իր կողմանէ խը- րիմեան սրբազանն բնորոշի առա- չարիկէ : Պապածէնիայի խնդրոյն առ- թիւ վեհ. կաթողիկոսին գէնինչեր չխօսեցաւ աղիկայ, և հիմա Պապ- ժէնիային վերմակ և վեհ. կաթողի- կոսին թաշկինակ դարձած է :

Եւ այս ամենը կընէ, որպէս զի «խռովեցնէ զժողովուրդս զերիցունս և զգլխին», և այսպէս իր արհեստը բանի և իր անձը շահի : Ինչ հոգե- ն իրեն աղղը :

Եւստակիոս
Հայ երէց

ԹՊԱՅՑՈՒԹԻՒՆՔ ՄԱՍԻՍ
ԼՐԱԳՐՈՅ

ՌՈՒՍԱՅՏԱՆԻ ԿԱԿԱՏԱՆ ԳԱՍՏԱ- ՆԵՐԸ ԵՐԱՅՆԻԿՆ ԹԻ ՏՓԻՍԸ

Տիկիս 20 փետր. 1874.

Վերջին ալ գաւառները միւս լա- ղում են թէ այն ինչ պարտի խաղա- խութեամբ, այս ինչ հոգեւորական չը- նորիւ, այդ ինչ փոստախոս երեւոյթ տա- ունցաւ : մի յայտնի քաղաքի կամ տե- ղի հոգեւոր կառավարի շահատակութիւ- նը տոկիմ աղից այն ինչ պարտին թող- նել իր աղղ ոգուտ պարտաւանքը. ու-

ստեղծարարը այս ինչ գլխի հարածը կրեց և այն ևս չէր . . . Այսպիսի դանդաղացիկ միջոցով և կարգապահ և ներկայացրեալ հասարակութեանը մէջ և հետեւեալը դարձեց ևս աւելի անհաւանականը ամենայն աշխատութիւնը ի գործ դնելով նոյն փաստակար երեւոյթներն առաջ առնելու համար եւս զբաղեցաւ և յաջորդեալ է նոյն : Առաջ և մեք յաճախ լուսն ենք . . . որ մեր գաւառներում, մանաւանդ Ալեքսանդրապոլում և Ալեքսիսում (որ մի իւրիշ) և առաւել ուրիշ ուղղութեամբ գործ է կատարուում, որ կեդրոն է Անդր—կովկասեան քաղաքներն :

Թիֆլիսի հասարակութեան իրերուն այն արձանն է ընկեր զբոս ամառային եւ շատ մանկէն դուրսեւրած մասերն : Այն օրից, երբ Մարկար — Ռուսաստանի եւ պիտակապոսներէջ հաշակաւորը — առաջնորդ նշանակեցաւ Թիֆլիսին, մեռաւ նորա հասարակական գործերի վերաբերութեամբ ունեցած եռանդը, նորա նոր սա — Մարկար — ի սկզբանէ յաջող կեդրոնութեամբ կարողացաւ դէպք ինքն զրաւել գործաւ հասարակութեան զլուսւոր շարժողութիւններն համակրութիւնը, ճանաչուելով նորանից օրովս ամենաօգտակար տնայն, որ կարողանում է մի այսպիսի ազգային ժամանակամիջոցում ազդեցիկ գործերի կատարութեանը զեւել անասան պահպանել :

Երկրորդը խորհում է . . . Գալիկիայի մի ինչ և անշարժ, երկնայէն եւ զանազան, մանաւանդ և հիւսնող տարած, իւրաքանչիւր մի հասարակական գործի վերաբերութեամբ — եթէ տեղի կունենայ — քաղաքական զմարտութիւններն վերայ ակնարկելով, «Այս անհնաւոր եւ ևս մտադիր եմ» պատասխանելով և նախաձեռնութեամբ իրաւունքս իրան ի խորհրդածութեան ժողովրդով ի հետաձգելով գործը, մինչեւ ինքն ըստ ինքեան կը համար : Այսպիսի կը վարուէր նա իւրաքանչիւր անհատի հետ, որ կը ներկայանար նորան, մինչեւ որ հասարակութիւնը ակամայ յուսացաւ դէպ իւր անհրաժեշտ խնդիրները և գործերը ընկաւ մեռելաւոր ինչ անհրաժեշտութեան մէջ . . . Սորա արդիւնքը այն էր, որ Գորին Սրբազանութիւնը երկար տարիներ յաջողեցաւ յաւատարմութեամբ առաջնորդութեան մէջ ձգել չելով իւր շրջանում ամեն մի փոքր ի շատ անարժանաւորութեան ունեցողը, և առաջ կոչելով ամեն մի անգործացած և չաղարկուած զգուշութեամբ և մի և նոյն ժամանակ չաղարկուած մի անգործացած չաղարկուած : Սրանով արդեալ միանգամայն ակնածութեան ունեւր, մինչեւ որ պարտաւորեցաւ ջուրը ու ընչաքանց զկուց : Չնայելով որ պարտաւորեցաւ պահանջարկն ալս նա հասարակութեանը և ձգուել, չ'նայելով որ իւր մի անգամայն անցած նպատակի համար քառասուն հազար մանկ զէպի Արեւմտեան զաւայրեց, սակայն այսօր ևս ունենաւ հազար ուսուցիչ ծայն է լուսն Անգլիայի բանկում : Սիկէ սա բաւական չէ . . .

Վերջապէս ջուրը պարզուելու վրայ է շարժուել այն պարտաւորութիւնը, որով նորա պատասխանութեան ձեռնարկելով մասն Թիֆլիսի քանոն հասարակութեան մէջ հետախուզելին դարձան հին շարժողութիւնների ներքին կեանքը, ու զատան այն կապը որով տարածած էր այդ յետադիմութեան ուսուցանելը իւր բոլոր արբանեակներով նոյն և իւր սեպակական օգուտներն հետ . . .

Գերախանի գլխիցը հոյն խնդիր էր դարձել, ոչ թէ ճանախառնութեանը այլ անգործ հոյնաւորների, որի առաջը առնելու նախորդ հոգարարութիւնները քանիցս արեւելով և հանդիպելով նոյն չաղարկութեան «հետախուզութեան» : Ըստ ժամանակի իրեանց ոչ թէ և անգործացան Այն օրից, երբ ներկայ հոգարարութիւնը եւս մեռաւ գործելով գլխիցը ձեռնարկեց իւր պաշտօնը, պակաս խոջողութեան, ընտանեկան հոգաւորութիւններ գործ չեկան և սորա առաջ :

Հարկաւոր էր դոյն առաջ տանել : Այս տեղ պէտք է լինում մեզ խորամուտ լինել ներկայ հոգարարութեան ներքին կեանքի մէջ և յերեւան հանել այն բոլոր մանրամասնութիւնները, ինչ որ հասարակութիւնը արդիւններէջ քաղած ենք :

Հոգարարութիւնը մանկելով իւր պաշտօնի մէջ նախադէպ անաւ Ռուսում նորանի տնտեսական մասը, որը կոչուցում է նորա յարաւանութեան բարոյական ոգի, մի և նոյն ժամանակ ձեռնարկով չ'անհաւել և ուսուցանելու թոյլ ինչ վերաբերում էր նորա ամբողջ գոյութիւնի մէջ մանկելուն, նորա անկարգութեան էին գաւառային պատճառներով : Հայն որ հարկաւոր էր մի առ ժամանակ յետաձգելով իւր միջնեւ ուսուցանելու շրջանի սկիզբը երկրորդը որ նոյն ժամանակութեամբ եւս եւս նախադէպ չ'որոշուէր իւր, և երրորդը — որ նոյն նախադէպ իւր — միայն նոյնանից — ըստակարարութեամբ, արդէն լուսն էր ունենալ պատճառաւոր ու ներկայ ժամանակի մանկաւարժական պահանջներին համապատասխան տեսուց, որ կարողանար մի բարոյական կապ պահպանել հոգարարութեան և ուսուցչական ժողովների մէջ հազորդելով ոչ թէ իւր սեպակական կարծիքը այս կամ այն ժողովներին, այլ ձեռնարկելով նոյն առանձին անհատներն երկրակազմութիւնը և հազորդելով միւր միւրին . . .

Գլխիցի այս բարոյական թերութիւնը առաջ տանելով հոգարարութեան, ըստիցս մասնաւոր հազորդելով իւր առաւել լուսնային ընտանեկան զինած են Գորին Սրբազանութեան, ունեց անգամներն միջնորդութեամբ : Բայց նոյն ժամանակութեանցը, երկրք չ'անհաւելուց նախադէպ անհաւել է մնացած կարծելով թէ «Երեսնեան դարիցը գոյութեան վերջին տարիներում մեծը պարտական ենք նախադէպ անհաւելութեան տեսչի» : Նախկին եմ ասում որովհետեւ այժմ նա արձակութեւն է :

Հետեւեալ բոլոր այս խորհրդածութեաններն, հոգարարութիւնը դարձան նախադէպ անհաւել էր նախադէպ անհաւել 1875 տակ զեւելութեան վերջին հրահրելով և նորին արաւորութիւնը ուր ի թիւս այլուց հարցից առաջարկուած է և տեսչի խնդիրը : Մակայն ի նախադէպ յարգել անհաւելութեան արաւորութեանը, ոչ ոչ թէ միայն պնդած էր տեսչի փոխանորդի իւր պաշտօնի յարմար լինելը, այլ և անհաւել գործի միայն ընդդիմանալով նորա փոխանութեան հարցին առեւադրած էր որ եթէ հոգարարութիւնը կը իրաւունք մի քանի անգամ ամառ տանել այդ մասին, ապա իմ պնդումներն ինչի նա, որ այնուհետեւ ինքն նախադէպ է վարելու այդ պաշտօնը, իւր բոլոր յաջողութեամբ արաւորութեամբ այդ վրայ յետադէպ զայ բաւելով, «Այս ինքն եմ տեսուց» :

Թէ և այդ «եւս» սասակի ինչպեց զգայուն արտի խորհրդածութեան, սակայն հոգարարական անհաւելութեան չ'զեւելելով նորա օրինակին մեղմորէն յայտնեցին, որ տեսուց ասածը հոգարարութեան իրաւունքը եւս պարտաւորութեան համար, ինքեանք անպաշտօն են համարում զայն պաշտօնին մէջ ճանաչել իւրեանց նախադէպին : Մանաւանդ որ Երեսնեան դարիցը մի առանձին բացառութիւն լինելով բոլոր թիւական — առաջնական ուսուցչականներէն, պէտք է աշխատել տալ նորան այնպիսի տեսուց, որ բացառութեամբ տեսչի զեւելութեանը պարտաւորութեան իւրաքանչիւր ձեռնարկելով զարգացած լինելով կարողանայ ձեռնարկել զարգացող ուսուցչական մասին ամբողջ պատկերը իւր վարչութեամբ, և առաջ մատակարարել մանկեանն օգուտներ և զեւելութեանն իսկականը — եւսաւորութիւն :

Այս պաշտօնը բացառութեանց փոխառնակ օգուտ քաղելու, Գորին սրբազանութիւնը խոստ և կերպարանք ընդունելով ուրիշ եւս և անպատուելով խորհրդարանը հետեւեալ նորա անհաւելութեանը :

Հոգարարութիւնը հոգաւոր միջոց չ'փնտրելով ամենայն կերպիւ աշխատեց հաշակեցնել Գորին Սրբազանութիւնը իրեանց կարծիքի հետ, նախ կողմնելով նոյն ամառ ու թիւին : Բայց նա չ'արեւահաճեց մասնակցել և սորան : Հոգարարութիւնը խնդրեց նախ ունենալ նոյն խի Սրբազան հոր մօտիցայն նորա այս ցանկութիւնը ևս մեծ վնասու : Առաջ և չ'ուսնաւորով մի ըստակարար անգամ յետ կամ առաջ տանել նա — հոգարարութիւնը — իւր կանոնադրութեանց մէջ և օրով իւր կոչուցաւ տեսչի ընտրութեան մասին, որի հետ եւս սորա յայտարարութիւնը առ Վեհախառն

կաթ ուղիւս : Բայց առաջ քան թէ կեւրադարձուէր այդ օրը մտադրութիւնը, նորից փորձ արեցին նորա համարել Գորին Սրբազանութիւնը ամենայն անհաւելութեամբ, որանք վերայ տեսանալով հոգարարեցին թէ նա հաշակելու չ'աւելաւոր է խոտաւել հոգարարութեան նախադէպին հետ : Այս տեղ ևս խոտաւել հոգարարութիւնը Այդ այն ստորական լարան էր որը գործադրում էր նա պէտք եղածին պէս, ահա՛ այդ նոյն միջոցը գործադրելով և դէպք ներկայ հոգարարութիւնը վարձարեց ևս նոյն միայն ժամանակի կարողանալ :

Գլխաւորութիւնը առաջարկեցաւ Գորին Վեհախառնութեան առանց նախադէպի ստորադրութիւնը, որի պատասխանը անորոշ ու անհաւելաւոր մը նոյն երկու կողմերին ևս, իւրաքանչիւրը իւր քանց համաձայն մեկնաբանելով նախադէպին Վեհախառնութեան այդ պատասխանով ծանուցանում էր թէ ինքն բոլորովին համա և հաւան է նոյն արած փոխութեանը, բայց յայտարարութեան ներքոյ պակաս լինելով նախադէպին ըստադրութիւնը, պէտք էր վերադառնալ դեմարկէ և նորին նախադէպութեամբ ընտրել և առաջարկել ի հաստատութիւն : Այդ կողմից գործութեամբ հրաւիրեցաւ նախադէպը նիստ կազմել ներկայ յանձնարի 10ին : Մակայն փոխանակ նախադէպ հոգարարութիւնը արդած ժամին դատաւ իւր խորհրդարանում մի ծրար, որից խոցելում էր Սրբազան առաջնորդի տարօրինակ և կանոնադրութեան հակառակով ցանկութիւնը, «գործաւ ևս իրեւ բացառութիւն զիջաւ հոգարարութիւնը և ըստ ցանկութեան նորա երեւութեանը կայնալ ամենայն փոխանակ, որանցից ոչ միւր հրաժարական չ'ը տալով համարեց տեղափոխելին և նիստ կոչացաւ այն ամառ 12ին նախադէպի ներկայութեամբ : Երկար խոտակցութեանց յետոյ, դարձեալ նոյն «եւս» արկելուց բոլոր խոտակցութիւնը և այդ «եւս» որ ոչ մի վնասուցական ծայնի նախադէպութիւն չէ ճանաչուած հոգարարական անհաւելութեանը :

Ահա՛ այդ «եւս» է որ պահանջում է հոգարարութեանը յետ առնել իրեանց ընտրութիւնը, փոխելով ժողովի ընդհանուր երաւարարութիւնը : Այդ «եւս» է որ խնդրուէր զեւել պահանջ հոգարարական անհաւելութեանը, «եւս» համար մասնաւորաց չ'առնել նոյն, որովք ամենաանարգ պաշտօն են յանձն առնում : Պ. Վ. որդ Ալեքսանդր, որ լրտեսի պաշտօն է կատարում չեղածից մի բան տեսնելով եւ իւր ծախող կարծիքներով պատակելով հոգարարական ամբողջութիւնը ու այդ պարտին հաւատարմութեամբ հայր խորապետը — ինքեանից Վ. ևս չ'ը կը լինի : Գորին նոյն պահաւորութեան մէջ զանկելուց օրով խոտակցութեան ևս վնաս զի դարձ հոգարարական կողմին մէջ լինելու զլուսնոր պատճառը նախադէպութեան է : Այդ «եւս» է որ յաջողակելով ժողովից իւր հաւատարմութեամբ արեւանկին Պ. Ալեքսանի արձանագրած կարծիքը, զեւելութեան զբարեւորութեան հետեւում է :

Ահա՛ այդ «եւս» ինքն Մակար արաւելակապոսն է, որ մի օր Թիֆլիսի հասարակութեանը հաճոյանաւ համար անձամբ ամբողջ էր զարգացող կանոնադրութիւնը ի հաստատութիւն քանի որ առաջնորդական իրաւունքը մի ուրիշին էր պատկանում : Բայց այժմ իր նախադէպին հասած լինելով յանդգնում է այսօր ուսնախոս անել նորան, բացառականապէս յայտնելով, որ ինքը չէ եկել ժողով իրեւ նախադէպի մի եւ կէս ծայնի իրաւամբ, այլ իրեւ առաջնորդ իս օրով և պահանջում է օրովս աղիւստիւս — հեղինակութիւնը բոլոր ուսուցչարանների գոյութեան, որ միւս անհաւելութեան և հաւատարմութեան իրան . . .

Զարմանալի անհետաւորութիւն, ուրով յարուցանում է իւր նախորդին ժամանակակից խնդիրները, իսկ ժողովուրդը անկերեւ նկատելով իւր արհամարհանքը լուսն է անարարութեամբ : Ռուսաստանի Հայ դատաւանքը երբ ջանիկ են թէ Թիֆլիսը :

ՇԱՆՔԱՅԻՆ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ
Ա. ՏԻՌՄԱ
ԺՕ.ԶԻՅ ԳԱՍԽԵՐՕ
Թարգմանեալ Ի. Կարմանեան
Տպագրութիւն Տէմէկան

Սիր ընտիր փոխադրութեան չորրորդ հատորն ալ Պօլիս հասած ըլլալով, պարզ խոստանալով կը ծանուցանուի որ բարեհաճին ներկայանալ ի Չարմաքըլար փողոյ Գալաֆեան կողմէն գրատուելու եւ ստանալ նոյն հատորը :

Բաժանորդութիւնմա ողջ դործոյն որ կը բաղկանայ 8 հատորէ 70 դրշ. մէն մի հատորի զին 12 արծաթ մէծիւս :

Ի Լ Ա Ն

Շիրքէթի խոյրիէին ումարը հիւսապիլէտի նէ Եօլաթ ճէրան կյեւտիլինի պիլմէք արդուսինտէ պուլուսան հիստէտարար հէր սալը կիւնիւստաթ ունքիլտէն ծնա դատար իտարէխանէյէ կէլուս, խթէտիկի տէֆիլէրէի մուայէնէ կյեմէլէրի Շիրքէթի խոյրիէ խաթէտի թարաֆընտան իլան օլունուր :

Ֆի 6 մարտ 1290 :

Ի Լ Ա Ն

Առաքիլի Շահանէ Նանի աղիլ իտարէտի իլուն լուզումի օլուս միւնաքառայէ գոնըլան Էֆէնէ պինքիլէ սէրթ իւմէլի պուլապիլըն պէհէհէր քիլէտի 55 դրուս օլարաք թաւիլի Էօհէտէսինտէ օլուս մարաք իւսմին 26 ինճի սալը կիւնիւս գարարը գաթիլի իճրա օլունաճարընտան իթա իթմէյէ թաւիլ օլաւէրին եւլմը մէղքիւրտէ Տարի Շուրայի ապրիլէ կէլմէլէրի :

Պապը Սէրապէրի 20 մարտ 1874

Առաքիլի Շահանէ իլուն Մէմլիլի Շահանէ մամուլաթընտան օլարաք միւսպիլա օլունուր իւզրէ միւնաքառայէ գոնըլան Էֆէլ էլլի պին աւաքտ գորմիլը եիւն դուշաղըն պէհէրի պէշ պուլաք դրուս թաւիլի Էօհտէսինտէ օլուս, դարարը գաթիլի մարաք իւմին 26 ինճի սալը կիւնիւս Էֆէլէրէնէ իլունէն, իթմալինէ թաւիլ օլաւէրին եւլմի մէղքիւրտէ Տարի Շուրայի ապրիլէ կէլմէլէրի :

Պապը Սէրապէրի 20 մարտ 1874

Սրճաք հալաֆ ֆէր պէմիլի, գոլը մարգալը, 700 թճօլթիւս, Ֆի պէհէր թճօլթիւս 14 իրայի Օսմանի :

Սօլաք հալաֆ ֆէր պէմիլի 200 թճօլթիւս, Ֆի պէհէր թճօլթիւս 14 իրայի Օսմանի :

Ալիա տէօյմէ տէմիլ, գըլէ 133270, Ֆի պէհէր գըլէտի 4 1/2 դրուս :

Թօփահանէի ամիրէ իլին լուզումի օլուս միւնաքառայէ գոնըլան պուլապիլի միւրադգամ իլը օլաւմէնէ ֆիւտիլ միւրադգամէլէրի իլէ թաւիլիլէրի Էօհտէսինտէ օլուս, դարարը գաթիլի մարաք իւմին 26 ինճի սալը կիւնիւս Էֆէլէրէնէ իլունէն, իթմալինէ թաւիլ օլաւէրին եւլմ մէղքիւրտէ Տարի Շուրայի ապրիլէ կէլմէլէրի :

Պապը Սէրապէրի 19 մարտ 1874

Առաքիլի Շահանէ հալաֆալթի միւսպիլա իլին միւսպիլա օլունաճաք օլուն 8000 քիլէ Շուրայի պէհէր քիլէտի 17 դրուս 30 փարապ օլարաք թաւիլի Էօհտէսինտէ օլուս, իլուս մարաք իւմին 26 ինճի սալը կիւնիւս Էֆէլէրէնէ իլունէն, իթմալինէ թաւիլ օլաւէրին եւլմ մէղքիւրտէ Տարի Շուրայի ապրիլէ կէլմէլէրի :

Պապը Սէրապէրի 19 մարտ 1874

ՄԵԼԱՆՈՅԵՆ

ՃԵՐՄԱԿ ՄԱՍԻՍ ՆԵՐԿԵԼՈՒ
ԳԵՐԱԶԱՆՑ ԳԵՂ

Փարիզի ճարտարագործական
գիտությունների ակադեմիան
գերազանցությամբ վարձատրելով
մեզ ձեր վարկերի մեջ եւ ամեն
նոր կերպով մազերն ու մորուք
ները, առանց մորթի միայն
առանց բնական հոտ մ'ունենալու։ Այս ներ-
կը մինչեւ հիմա գործածուած ներքերն ամեն
նէն գերազանց է։

Այս գործը Տէլլա Սուտայի, Վէրիցի Զո-
պան օղուի եւ Քիւլիւքեանի գերազանցե-
լիք եւ ամեն վարձատրողաց եւ անուշա-
հոտութիւն վաճառողաց քով։

ԼԷ ՏԻՐԻՍ ԲԵՂԷՐ

Մարմին խնամոց եւ գունով թարմու-
թեան եւ գեղեցկութեան համար արկնանց
խիստ հարկաւոր եւ ընտիր օճառ։

Բ. Թ. Բիւլբէն հնարուած հազարի հաւթող
Ընդհանուր միջնաւոց փարիզ Պուլ-
վար քաղաքի միջին 10)։

Այս քաղաքը շարունակ երեք անգամ
կը հրատարակուի, երեք անգամ ինքնա-
թի եւ շարունակ օրերը, իսկ ամենազար-
թեան տեղերն են Կ. Պոլսի Զինիլի խա-
վերի արկը թիւ 15 Մասիսի խաղաղարարութե-
րի գաւառաց մէջ Նեպոլեոնի հոգա-
բարձուաց սենեակները։

ԻՋՄԻՐ. Ստանբուլ արդ Տէլլա հան-
նիկոմիտի. խոսքով Գ. Խալիկեան.
ՊՐՈԿՍԵ. Ստանբուլ արդ թանկերեան.
ԹԵՔԵՐՍԱՂ. Գլխավոր արդ Ուղու-
արդեան։

ՏԵՐԱՊՈՂՈՒ. խաղաղարար արդ Նիւսեան.
ԿԱՐԱՆ. Կարապետ արդու զա-
քարեան։

ՄՈՒՆԸ. Միլիտի արդ փոքրիկեան.

ԵԱՇ. Ս. արդ խաղաղարար.

ՅՈՒՐԵԱՆ. Միլիտի արդ Աշկեան.

ՀԱԼԷՊ. Նիկիտիտի արդ Տէր Մար-

գարեան։

ԵՐԶՆԱՅԱՏ. Թաղեան արդ Բաղրա-

տուի։

ՍԻՎԻԼԻՆԻՍՏԱՂ. Կարապետ արդ Վար-

դանեան։

ԲԵՐԷՆ քաղաքներէ ստորագրուի ու-

ղոցներն այս տեղերէն մէկուն հետ կրնան

թղթակցիլ։

ԽՄԲԱԳԻՐ—ՏԵՐԵՆ

Կ. Ս. ԻԻԹԻՆԻՍՏԱՂ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼԵՐԱՐՈՑ

Կ. ՊՈԼԻՍ ԶԻՆԻԼԻ ԽԱՆ

ՇԻՐՔԵԹԻ ԽԱՅՐԻԷԻ

ՇՈԳԵՆԱԿՆԵՐՈՒՆ ԵՐԹԵԿԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ

1874 ՄԱՐՏ 20 ԶՈՐԵՐԵԱԹԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

ՄԵՆԵՑԻ Ի ՆՈՐ ԿԱՐԳԱՐՈՒԹԻՒՆ

ԲՈՍՓՈՐԷՆ Ի ԶՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱԿՆԵՐԸ

- Ժամ Թիւ- Երբեք Երբեք
- 12 30 4 Ենթադրուելով Պէտքերէն, Թարապիւս Պէտքեր.
Ենթադրուելով Պէտքերէն, Թարապիւս Պէտքեր.
12 45 34 Ենթադրուելով Պէտքերէն, Թարապիւս Պէտքեր.
Ենթադրուելով Պէտքերէն, Թարապիւս Պէտքեր.
4 30 1 Ենթադրուելով Պէտքերէն, Թարապիւս Պէտքեր.
Ենթադրուելով Պէտքերէն, Թարապիւս Պէտքեր.
2 30 28 Ի. Ե. Ս. Գաղաթէն Մէղարայ. Պէտքեր. Թարապիւս.
Ենթադրուելով Պէտքերէն, Թարապիւս Պէտքեր.
3 45 32 Ենթադրուելով Պէտքերէն, Թարապիւս Պէտքեր.
Ենթադրուելով Պէտքերէն, Թարապիւս Պէտքեր.
5 2 Ենթադրուելով Պէտքերէն, Թարապիւս Պէտքեր.
Ենթադրուելով Պէտքերէն, Թարապիւս Պէտքեր.
7 5 Ենթադրուելով Պէտքերէն, Թարապիւս Պէտքեր.
Ենթադրուելով Պէտքերէն, Թարապիւս Պէտքեր.
8 45 1 Ենթադրուելով Պէտքերէն, Թարապիւս Պէտքեր.
Ենթադրուելով Պէտքերէն, Թարապիւս Պէտքեր.
10 22 Ենթադրուելով Պէտքերէն, Թարապիւս Պէտքեր.
Ենթադրուելով Պէտքերէն, Թարապիւս Պէտքեր.

ԱՆԻՄԱՆ ԲԵՂԷՐ

- 12 45 6 Արնապետ. Գուրու. Օրթաքէն. Պէտքեր.
4 20 29 Արնապետ. Գուրու. Օրթաքէն. Պէտքեր.
4 50 2 Արնապետ. Գուրու. Օրթաքէն. Պէտքեր.
2 30 22 Արնապետ. Գուրու. Օրթաքէն. Պէտքեր.
3 10 6 Արնապետ. Գուրու. Օրթաքէն. Պէտքեր.
4 45 4 Արնապետ. Գուրու. Օրթաքէն. Պէտքեր.
7 30 6 Արնապետ. Գուրու. Օրթաքէն. Պէտքեր.

ԱՆԻՄԱՆ ԵՂԵՐ

- 4 45 23 Պէտքեր. Բաշապ. Գանդա. Ս. Հիսար. Գանդա.
Վանիքէն. Պէտքեր. Պէտքեր. Գուրու. Պէտքեր.
4 45 5 Վանիքէն. Պէտքեր. Պէտքեր. Գուրու. Պէտքեր.
3 45 3 Վանիքէն. Պէտքեր. Պէտքեր. Գուրու. Պէտքեր.
3 30 48 Պէտքեր. Պէտքեր. Բաշապ. Գանդա. Ս.

Հիսար. Գանդա. Վանիք. ՉԷ

Խաղաղարար։

40 30 23 Արնապետ. Գուրու. Օրթաքէն. Պէտքեր. Պէտքեր.

ԿԱՄՈՒՐՁԵՆ ԵՂԵՐ. ՇՈԳԵՆԱԿՆԵՐԸ

Երբեք Երբեք

- 2 45 5 Գաղաթէն, Խաղաղարար. Պէտքեր. Գուրու. Պէտքեր.
Օրթաքէն. Պէտքեր. Պէտքեր. Պէտքեր. Պէտքեր.
Ս. Հիսար. Պէտքեր. Գանդա. Բաշապ. Պէտքեր.
Թարապիւս. Պէտքեր. Պէտքեր. Պէտքեր. Պէտքեր.
3 45 2 Պէտքեր. Օրթաքէն. Գուրու. Արնապետ. Պէտքեր.
Ի. Հիսար. Ենթադրուելով Պէտքերէն, Թարապիւս.
Ենթադրուելով Պէտքերէն, Թարապիւս.
5 30 1 Պէտքեր. Օրթաքէն. Արնապետ. Պէտքեր. Ս. Հիսար.
Ենթադրուելով Պէտքերէն, Պէտքեր. Թարապիւս.
Ենթադրուելով Պէտքերէն, Պէտքեր. Պէտքեր.
6 6 Գաղաթէն, Խաղաղարար. Պէտքեր. Գուրու. Պէտքեր.
Օրթաքէն. Պէտքեր. Պէտքեր. Պէտքեր. Արնապետ.
8 22 Պէտքեր. Օրթաքէն. Արնապետ. Պէտքեր. Ս. Հիսար. Ե-
նթադրուելով Պէտքերէն, Թարապիւս. Պէտքեր. Պէտքեր.
9 45 4 Ի. Հիսար. Ենթադրուելով Պէտքերէն, Պէտքեր.
Թարապիւս. Պէտքեր. Պէտքեր. Պէտքեր. Պէտքեր.
10 45 23 Պէտքեր. Ս. Հիսար. Ենթադրուելով Պէտքերէն, Թարապիւս.
Ենթադրուելով Պէտքերէն, Պէտքեր. Պէտքեր.
10 45 34 Պէտքեր. Օրթաքէն. Պէտքեր. Ս. Հիսար. Ենթադրուելով Պէտքերէն, Թարապիւս.
Ենթադրուելով Պէտքերէն, Պէտքեր. Պէտքեր.
11 45 1 Ենթադրուելով Պէտքերէն, Թարապիւս. Պէտքեր. Պէտքեր.
Ենթադրուելով Պէտքերէն, Թարապիւս.
11 30 23 Պէտքեր. Ս. Հիսար. Պէտքեր. Ենթադրուելով Պէտքերէն, Պէտքեր.

ԱՆԻՄԱՆ ԲԵՂԷՐ

- 2 6 Պէտքեր. Օրթաքէն. Արնապետ. Պէտքեր.
9 45 23 Գաղաթէն. Պէտքեր. Օրթաքէն. Արնապետ.
10 20 29 Պէտքեր. Օրթաքէն. Գուրու. Արնապետ.
(Բաշապ. օրերը ժամը 10 1/2ին.)
11 5 5 Գաղաթէն. Պէտքեր. Օրթաքէն. Գուրու. Արնապետ.
(Բաշապ. օրերը ժամը 11 1/2ին.)
11 30 1 Պէտքեր. Օրթաքէն. Գուրու. Արնապետ.
(Բաշապ. օրերը ժամը 11 1/2ին.)
11 40 22 Պէտքեր. Գուրու. Օրթաքէն. Գուրու. Պէտքեր.
12 6 Պէտքեր. Օրթաքէն. Արնապետ.

ԱՆԻՄԱՆ ԵՂԵՐ

- 3 30 4 Գուրու. Պէտքեր. Պէտքեր. Պէտքեր. Պէտքեր.
Արնապետ. Պէտքեր.
9 45 1 Պէտքեր. Պէտքեր. Գուրու. Պէտքեր. Օրթաքէն.
Պէտքեր. Պէտքեր. Պէտքեր.
10 45 48 Գուրու. Պէտքեր. Պէտքեր. Վանիք. Գանդա. Ս. Հիսար. Գանդա.
Բաշապ. Պէտքեր. Պէտքեր. (Բաշապ. օրերը ժամը 10ին.)
11 32 Գուրու. Պէտքեր. Պէտքեր. Պէտքեր. Ս. Հիսար. Գան-
դա. Բաշապ. Պէտքեր.
11 30 5 Գուրու. Պէտքեր. Պէտքեր. Պէտքեր. Վանիք.

Բաշապ. օրերը ժամը 11ին կամ 12ին մէկ չօղկեալ օր
կալով իւսկիւստեան մինչեւ Պէտքեր. Գանդա. Պէտքեր.
Եւ իրիկունը ժամը 9ին Պէտքեր. կամ 10ին Պէտքեր.
մինչեւ իւսկիւստեան հանգիստը։

LLOYD SUISSE

ԼՈՅՏ ՍՈՒՍ

Ապահովութեան ընկերութեան ցամաքային և ծովային ապահովութեան
կապիտալ ընկերութիւն

Ի ՎԻՆՍԵՆՆԻՍԻՐ

Կապահովէ վաճառք, գրաւ եւ այլն. ծովային եւ գետային վրայ իւրաքանչիւր
հիշուած և անհիշուած շահեր եւ անվտանգութեան եւ անվտանգութեան
ցամաքային վրայ եւ ծովային վրայ իւրաքանչիւր վտանգային դէպքի ինչպէս
նաեւ բոլոր ծովային և ծովային ծովային նավերի եւ ծովային
Աւելի մանրամասն տեղեկութեան համար պէտք է դիմել առ

Ընդհանուր Գործակալ

ՀԵՐՄԱՆ ՀԵԼՄԻՆԿ

ԲՅՈՂԱՎԱՐԻՍ

Գործակալ

ԱՂԵՐԱՍԵՐ ԲԵՐԼԻՆ

Ի ՊԱՐԻՅԷ ԳԱՐՈ

ԼԱ ԺԻՐՈՆՏ

ԱՊԱՀՈՎԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՀԵՐՄԱՆ ՀԵԼՄԻՆԿ Ի ՎԻՆՍԵՆՆԻՍԻՐ

Կապահովէ, տուներ, կարաւաններ, վաճառանոցներ, վաճառքներ
եւ այլն եւ այլն, մինչեւ անգամ վրայ չէնք հրդեհի դէպքի եւ անանոց
կտորածի դէպքի չափաւոր դիմում եւ չափաւոր պայմաններով թէ՛ Կ. Պոլսի
եւ թէ՛ Թուրքիայի գլխաւոր քաղաքացի մէջ, վնաս մը պատահած ժամանակ,
ստորագրեալ անմիջապէս կը կտորած ճշգրիտ եւ ուղղութեամբ բոլոր
յանձն տուած պայմանները։

Աւելի մանրամասն տեղեկութեան համար պէտք է դիմել առ

Ընդհանուր Գործակալ Թուրքիայի համար

ԱՂԵՐԱՍԵՐ ԲԵՐԼԻՆ Ի ՊԱՐԻՅԷ ԳԱՐՈ

NORTH BRITISH AND
MERCANTILE
INSURANCE COMPANY

ՆՈՐԹ ԲՐԻՏԻՇ ԵՆՏ ՄԵՐԿԱՆԹԻԼ
Լոնդոնի և Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք

Բաժանորդագրեալ գումար լուր 2,000,000
Վճարեալ գումար լուր 250,000
Պահուստի գումար հրդեհ-
հի հիւղէն գումար 596,000—846,000
1872ին հրդեհի զուտ հասցիքը 794,000

Ստորագրեալ Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք
հասարակութեան կը ծառայեն որ Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք
ացեալ Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք
որով հրդեհի դէպքի պահանջութեան մեծ զիւրթ իւրեանց կը մատուցանեն։

Ապահովութեան կապիտալը կը բաղկանայ Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք
մէջ համեմատական բաժանում մը, և այսպէս պահանջութեան և Երբեք Երբեք
ուեւեալով Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք
նոյնքան ինքնիշխան կը ծառայեն։

Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք
Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք

Գինեւոր և տուեր մանրամասն տեղեկութեան համար պէտք է դիմել Մի-
ացեալ Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք
Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք

NORTHERN

ASSURANCE COMPANY

ՆՈՐԹ ԲՐԻՏԻՇ
Լոնդոնի և Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք

Բաժանորդագրեալ գումար լուր 2,000,000
Վճարեալ գումար լուր 100,000
Պահուստի գումար հրդեհ-
հի հիւղէն գումար 250,000—550,000
Զուտ հասցիքը 270,000

Ստորագրեալ Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք
հասարակութեան կը ծառայեն որ Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք
ացեալ Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք
որով հրդեհի դէպքի պահանջութեան մեծ զիւրթ իւրեանց կը մատուցանեն։

Ապահովութեան կապիտալը կը բաղկանայ Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք
մէջ համեմատական բաժանում մը, և այսպէս պահանջութեան և Երբեք Երբեք
ուեւեալով Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք
նոյնքան ինքնիշխան կը ծառայեն։

Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք
Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք

Գինեւոր և տուեր մանրամասն տեղեկութեան համար պէտք է դիմել Մի-
ացեալ Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք
Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք Երբեք

Վ. Ռ. ՍՈՒՍ ԲԵՂԷՐ